

† Plemenitemu gospodu Francu!

Kakor so že poročale kratko Novice, so položili k večnemu pokoju dne 23. maja v Doberniču prečastitega gospoda Franca Perparja, upokojenega župnika. Mož zasluži, da se ga spomnijo „Novice“ vsaj v par vrsticah.

Rodil se je v Doberniču 2. marca leta 1855. Gimnazijo je dovršil z odličnim uspehom. Dočim je šel njegov brat v samostan in oblekel frančiškansko haljo je stopil g. France v ljubljansko duhovsko semenišče, da postane sveteni duhovnik. Tu se je pripravljaval s temeljitim učenjem za svoj stan, in to svojo učenost je izpopolnjeval prav do zadnjega. Kaplanoval je v Trebnjem, Kostanjevici in Šmarjeti. Vseskoz se je pokazal kot dobrega duhovnika. Tudi kot župnik v Zagradcu in v Tržiču je bil mož na svojem mestu. Važnejše in znamenitejše poteze iz njegovega življenja bi bile sledeče:

Bil je neumorno delaven. Počitka ni poznal. Še na zadnje, ko je užival pokoj, ga ni užival, ampak delal do smrti. Še dan pred smrtjo je spovedoval.

Znan je bil kot goreč spovednik. Kjer je bilo v okolici več spovedovanja, je bil gotovo on zraven. Po osem ur je spovedoval večasih brez oddiha. Ko so obhajali v Žužemberku vsakoletno tridnevnično na čast sv. Rešnjemu Telesu, ko je bilo v Novem mestu spovedovanje za porcijunkulo, po vseh misijonih: gotovo ni manjkalo gospoda Franca.

Ljubil je silno domačo grudo. Ko je šel v pokoj, je prevzel domačijo, zraven še nekaj sveta prikupil, in potem je gospodaril in delal sam od zore do mraka. Še en dan pred smrtjo je pomagal kopat vinograd. V tem oziru je bil vsem v spodbudo že s svojim vzgledom, še bolj pa z raznimi gospodarskimi nasveti, ki se jih je bil navadil iz lastne skušnje in s katerimi je tako rad drugim postregel.

Navidez trden, je vendar bolehal celo življenje. Srčna hiba in noga sta ga prisilili, da je stopil zgodaj v pokoj in mu tudi povzročili zgodnjo nepričakovano smrt. Komaj so ga še prevideli.

Naj se veseli pri Njem, čegar namestnik je bil na zemlji!

Vinogradniki, poškopite hitro svoje vinograde!

Sedanje deževno vreme zelo pospešuje razvoj boleznin na trti in zato se je jako bati, da bo v kratkem na trti nastopila peronospora ali palež.

V resnici sem pa že dobil od zanesljive strani iz Belokrajine poročilo, da se tam že najde tu po tam po peronospori napaden trtni list.

To je zadnje in najnujnejše svarilo za vinogradnike: škropite! Kdor se ni svojega vinograda poškopil, stori naj to kakor hitro mu je mogoče, sicer bo zamujeno in škoda velika!

Škropite pa tudi dobro po grozdju, ne samo po listju, kajti če bi imela peronospora nastopiti na grozdju že sedaj, potem je vsa letina uničena!

Pomislite le na leto 1910!

Kdor je škropil že pred 12 do 14 dnevi v prvič, ta naj poškopil sedaj v drugič in sicer naj vzame zdaj $\frac{3}{4}$ kg galice in $\frac{3}{4}$ kg galuna na sto litrov vode, primeša pa 2 kg apna, tako da postane bel fenoltaleinov papir rdeč. Kdor nima žvepla, da bi trte žveplal, ta naj primeša škropilni tekočini še 100 gramov (10 dek) v vodi raztopljenega kalijevega hipermanganata, ki ga dobi pri kmetijskih družbi v Ljubljani (kilogram po 6 K).

Kdor pa ima žveplo in misli žveplati, ta naj počaka, da bo lepo, vroče, solneno vreme. Tik pred ali med cvetenjem je najbolje v drugič žveplati.

S škropljenjem pa naj nihče ne odlašaj! B. Skalicky.

Buče z brez lupinastimi jedrci za napravo olja.

V letošnjih „Dol. Novicah“ 5. št. z dne 27. aprila je bilo povedano, kako je mogoče iz bučnih jedrc dobro namizno olje pripravljati. No tam opisani način je pa ustrezljiv le za domačo uporabo in še to le v veliki sili. Kjer namreč bučnat olje redno vsako leto izdelujejo — kakor je to na Štajerskem in drugod slučajno — postopajo kmetovalci tako-le: Oni nabirajo bučna jedra sproti, ko pokladajo buče prašičem, jih posuše ter do zime shranijo. V dolgih zimskih večerih jih potem olupijo in olupljene v mlin nesejo. Mlinarji imajo vso za napravo olja potrebno pripravo, namreč: par malih mlinskih kamnov, kotel ter stiskalnico. V par urah odnese že lahko kmetovalec iz bučnatega zrnja pridobljeno olje in ostali trop domov. Poslednji je za pitanje prašičev kaj izborno krmilo. No pri tej napravi olja iz bučnih jedrc je pač lupljenje jedrc jako mučno in dolgočasno delo. Pa temu se pride kaj lahko v okom, ako se seje namesto navadnih buč z lupinastimi jedrci, brez lupinaste buče. — Posrečilo se mi je namreč zvedeti, da sejejo na Zgornjem Štajerskem, kjer je naprava olja na kmetih tako udomačena, da ga nihče ne kupuje, vrsto ali sorto buč, katere jedra so popolnoma brez lupinaste, torej gola, tako, da jih ni treba še-le lupiti. Posrečilo se mi je tudi seba takih buč dobiti, to še celo kakor vzorec brez vrednosti, torej brezplačno. Manjšo množino poslal mi je g. Alojzij Berger, oskrbnik graščine dr. Kupelwieserja na Brinskih otokih v Istri; večjo pa g. Matija Tell, oskrbnik graščine Lebring na Zgornjem Štajerskem. Prelepa hvala obojema. Po popisu gospoda Bergerja je buča brez lupinaste vrste docela podobna navadni buči z lupinastim zrnjem. Odlikuje se pa od nje v tem, da se veliko dlje časa v zimi zdrava obdrži, da ne gnije in da jo prašiči še rajši jedó kakor navadno bučo. Od obojeh gospodov vposlano bučno seme porazdelil sem na 12 posestnikov njiv v Novem mestu in bližnji okolici. In tem namenjene so te moje današnje vrstice oziroma namenjena je ta moja sledeča prošnja v prvi vrsti.

Prvič: Da se nova vrsta buč z vso le mogočo pozornostjo obdeluje. V neposredni njeni bližini ne smejo rasti navadne buče, ali pa kumare, kajti v takem slučaju se utegnejo brez lupinaste v cvetju križati ali kakor pravimo bastardirati. — Drugič: Zelena buča naj se niti eno, prašičem ne pokrmí, marveč pusti naj se vse dozoreti, da pridemo tako bolj hitro do velike množine semena brez lupinaste buče. — Tretjič: Od dozorelih buč shrani naj se ja gotovo vsa jederca za seme, to je, posuši naj se jih v senci, potem naj pa na zračnem, toda mišem in tičem nedostopnem prostoru čez zimo leže. — Četrto: Prihodno leto naj da sosed sosedu jedra nove vrste buč, ako že ne popolnoma za „Bog plačaj!“ pa vsaj po nizki ceni, da se kar le mogoče urno po celi Dolenjski zaplodi.

Ako se vse štiri tu navedene točke izvrše, postalo bode kaj lahko mogoče, da se bode tudi pri nas olje za domačo rabo doma pridelovalo ne pa za dragi denar kupovalo. Zakaj bi ne bilo neki pri nas to mogoče kar je že leta in leta na Štajerskem? R. Dolenc.

Zbirka „Tedna Rdečega Križa“ na Kranjskem nad 200.000 kron!

Najboljši poznavalci razmer so računali, da bo majhna in ne bogata vojvodina Kranjska nabrala največ 60.000 kron, kar bi tudi odgovarjalo razmerju z drugimi bogatejšimi kronovinami. Nepričakovano visoka zbirka presega torej daleč vsa naj-

smelejša upanja in je iznenadila celo nabiralce same. Le-teh ne majhni trud je bogato poplačan s tolikim uspehom, ki se še veča, ker vsak dan dohajajo še nove zbirke. Na čelu vse prireditve v vsej deželi je stal poseben od Deželnega društva Rdečega Križa ustanovljen odbor pod predsedstvom ces. svet. g. Ivana Mathian, c. in kr. dvornega založnika s člani gg. dr. Josip Ažman, odvetnika, Hans Krisper, veletržca in Emil Tönnies, tovarnarja, vsi v Ljubljani. Ta odbor je po vsej deželi organiziral in vodi delo ter je pritegnil k sodelovanju vse prebivalstvo. V resnici se je po vsej deželi strnilo vse na skupno delo brez razlike vsakega strankarstva, prednjačila je pa vsepovsod zlasti duhovščina in učiteljstvo ter sploh vsa inteligenca. Podpirali so odbor krajevni odseki, podružnice društva Rdečega Križa in zlasti tudi okrajna glavarstva. Upravičeno lahko rečemo: Vsak je storil svojo dolžnost, vsak je lahko ponosen na izreden skupni uspeh nad dvastotisoč kron zbirke, ki glasno kliče, da hoče tudi doma ostalo prebivalstvo Kranjske stati v dolžnostih med prvimi, kakor njeni junaki v vojski vedno vstrajajo na prvem mestu.

Franjo Neubauer.

Dekle in potok.

Šla je iz gorske samotne vasi, pódjno se pótok je pénil. Ni za objokane njene oči, niti za bóli se zmenil. Ona pa polna prežalostnih sanj gledala nema, strmelca je vanj: „Vem, da vi daleč dospete, valovi, dolí, kjer puške grmí in topovi, dolí, kjer krvca poteka iz ran, da rudečíta se gora in plan. Vi mi povejte, če ljubček živí mi, če ga ugledali niste med njimi, ki jim odtekla iz srca je kri!“ — Vir pa skakljá in hití in šumi! Kaj mu, če dékile odgovora čaka?! Kaj mu, če zemlja s krvjó se namaka! Hladna je voda, ko rane izpira, sre ne tolaži, solzá ne otira. Srce pa, nežni, sanjávi otrók, noče, ne more verjeti in čaka, da zašumi tolažiló mu tok, da ž njim studéna vodica zaplaka!

Kako se rabi hipermanganat kot nadomestilo za žveplo?

Kalijev hipermanganat se rabi zoper plesnobo na grozdju na dva načina in sicer ali sam zase, ali pa kot pridatek k galični škropilni tekočini.

Kdor škropi trte proti peronospori, naj pridene škropilni tekočini koj za apnom na vsakih 100 litrov škropilne tekočine še 100 gramov (10 dek) v vodi raztopljenega hipermanganata.

To velja posebno za one vinogradnike, ki nimajo žvepla, da bi žveplali. Hipermanganat ima v tem slučaju nalogo, da plesnobo prepreči.

Če bi se pa vkljub temu pozneje plesnoba na grozdju pokazala, potem rabimo hipermanganat še sam zase.

Kakor hitro namreč zapazimo, da nam je pričelo grozdje v vinogradu plesniti, si napravimo škropilno tekočino tako-le: Vzamemo sto litrov vode. Od te odlijemo kakih 10 litrov v manjšo posodo, kjer raztopimo 10 do 13 dk (dek) hipermanganata. V ostali vodi razmešamo 2 do 3 kg vgašenega apna.

Ko se je hipermanganat v manjši posodi raztopil, vlijemo njegovo raztopino v apnen belež, oboje dobro skupaj premešamo in gremo škropiti. Škropimo poglavitno le po grozdju in sicer tako močno, da od njega kaplje. B. Skalicky.

„Dol. Novice“ bi ne smeje manjkati v nobeni hiši na Dolenjskem.

Cerkveno.

Velika vojna pobožnost na Trškigori. Vodstvo tukajšnjega III. reda naznanja, da se bo na binškošni pondeljek vršila edina letošnja velika vojna pobožnost na Trški gori za milost častne zmage in skorajšnega miru. Po osmi sv. maši v samostanski cerkvi odide procesija. Vdeleženci naj se takoj uvrstijo v procesijo po dva in dva. Po prihodu na Trškogoro bo primeren govor v in zunaj cerkve s slovesno sv. mašo v cerkvi in zunaj s tiho sv. mašo. Popoldne od 2. do 3. ure bo slovesna molitvena ura za blagor domovine s sv. rožnim vencem pred izpostavljenim presv. R. Telesom. Moli se 12. ura za blagor domovine. Prosi se, da prinesejo seboj molitvenik — Večna molitev. Po molitveni uri bo govor v cerkvi in tudi zunaj, ako bo dovolj poslušalcev. K sklepu bodo slovesne pete litanije Matere božje z molitvami za mir z blagoslovom. Udje III. reda dobijo papežev blagoslov s popolnim odpustom, ako spolnijo predpisane pogoje. — Skoraj dve leti že poskušamo nepopisljivo gorje svetovne vojske. Kdo ne bo zaupljivo po Mariji prosil neskončno pravičnega Boga: Kuge, lakote in vojske, reši nas, o Gospod! Že dve leti napadajo sovražniki z vso besnostjo katoliško Avstrijo, a kako močna, da nepremagljiva je in bo ostala. Nad eno leto stegujejo verolomni Italijani svoje grabljive roke po lepi Sloveniji, vgrabitelj hočejo nam prelepe kraje, podjarmiti slovenski, da, Marijin narod. Ker se njim te nakane niso posrečile, ker Italijani ravno sedaj okušajo moč Avstrije osobito Slovencev — zato prihitite v najboljnjem številu se Mariji zahvalit za dosežanje zmage ter prosit milosti častne zmage in skorajšnega miru. Naj ne bo hiše v novomeški okolici, in tudi v Novem mestu, da ne bi poslala vsaj nekaj udeležencev na Trško goro. Toraj prihitite k Mariji vsi brez razločka stanu, visoki in nizki! Saj Ona je pomoč vseh kristjanov in kraljica miru. — V slučaju deževnega vremena se preloži pobožnost na poznejši čas. Vodstvo III. reda.

Domače in tuje novice.

Nadvojvodinja Cita je povila v sredo 31. maja krepkega sinčka. Stanje novorojenega nadvojvoda in visoke nadvojvodinje je vseskozi zadovoljno. Krst prestolonaslednikovega sinčka bo ta teden v Schönbrunnu v navzočnosti cesarja in vseh na Dunaju bivajočih članov cesarske hiše. Boter bo saški kralj Friderik August, krstil pa bo kardinal dr. Piffl.

70 letnico je praznoval čil in zdrav dne 2. junija častni kanonik preč. gospod Anton Kržič, profesor v. p. v Ljubljani. Velezaslužnemu g. kanoniku naše odkritosrčne čestitke!

Umeščen je bil na župnijo Mirna na Dolenjskem preč. g. Josip Frankar, župnik na Dobravi pri Kropi.

Poročil se je 5. junija v Novem mestu v proštjski kapeli g. Josip Frank, c. kr. poštar v Čermošnicah z gospodično Marico Mazele, hčerko veleposestnika iz Čermošnic. Poročil ju je mil. g. prošt Dr. Seb. Elbert. Biló srečno!

Razglas. Mestno županstvo naznanja, da bode oddajalo v mestni dvorani „izkaznice za sladkor“ v Novem mestu bivajočim in opravičenim strankam in sicer za čas od 11. junija do 8. julija 1916 kakor sledi, in ne, kakor se je poročalo v zadnji številki, ker izkaznice še-le 10. junija pridejo.

V torek, dne 13. junija 1916 popoldne:
od 2. do 3. ure za hiš. štev. 1 do 50
" 3. " 4. " " " " 51 " 100
" 4. " 5. " " " " 101 " 150
V sredo, dne 14. junija 1916 dopoldne:
od 9. do 10. ure za hiš. štev. 151 do 200
" 10. " 11. " " " " 201 " 250
" 11. " 12. " " " " 251 " 300

Povodom zavzetja Arsiera in Asiaga sta bila Novomesto in Kandija v zastavah.

Smrtna kosa. Dne 6. junija je na porodu umrla z otrokom vred g. Vovkova, posestnikova soproga iz Gotne vasi. Soprogo g. Alojzija Vovka, znan ključavničar in občinski odbornik in odbornik kandijske pošiljnice je v vojni službi. Naše sožalje!

Mestna hranilnica v Novem mestu. V mesecu maju 1916 je 236 strank vložilo 203.692 K 17 h; 271 strank vzdignilo 304.122 kron 17 h; torej manj vložilo 100.430 K; stanje vlog 4.268.586 K 99 h; denarni promet 1.521.321 K 87 h; vseh strank bilo je 1004.

Nove cerkvene skladbe: „Petero prošnih Marijinih pesmi ob vojnem času,“ izdal pred nekaterimi meseci g. Ignac Hladnik, op. 65, so lahke in pripravne za sedanji čas, ko prosimo nebes Kraljico za zmago in ljubi mir. V letošnjem maju pa je obelodanil „Zdrava Marija!“ za mešan zbor, solospeve in orgle, op. 69, zakar mu je natis dovolil kn. šk. ordinarijat v Ljubljani št. 1418. Te nekako zaokrožene skladbe so res mojstrsko delo n. p.: št. 1 z praprosto unitacijo in sopran-alt solom. Posebno pa diči to delce št. 4 „Ave Marija,“ v kateri je komponist pokazal, da se mu note vklanjajo, kakor on hoče. To pesmico je prinesel tudi priljubljeni list „Bogoljub“, ker se je tudi ondi smatralo kot veleumotvor, prirejen za ljudsko petje. To delce bode slavilo med Slovenci g. Ign. Hladnika ne samo v sedanjem, temveč tudi v prihodnjem tisočletju. Cerkevni glasbenik piše: Melodika v teh Hladnikovih Marijinih pesmih je splošno bolj ljudskega značaja, prijazna in dostojna. Da, Hladnikove skladbe so res zelo pripravne in nekako vsakdanji kruh na korih prijaznih slovenskih cerkva. K. Bervar.

Veselico priredi na binkoštno nedeljo in binkoštni pondeljek šolska mladina v Semiču v korist slovenskim oslepelim vojakom ob 4. uri popoldne v semiški šoli. Spored: Deški nastop „Mladi vojaki“, igra „Marijin otrok“, živa slika „Udanost cesarju“ in „Petje“. Sedeži po 2 in 1 krono, stojišča po 50 vin.

Pozdrave pošiljajo iz bojnega polja vsem še ostalim Novomeščanom boritelji domovine: Albert Morauc, Anton Avsec in Lovro Puš. — Gospodom profesorjem in dijakom in vsem znancem iz Novega mesta in cele Dolenjske pa pošiljata pozdrave iz Italijanu zavzetega ozemlja: Zupančič Radoslav in Judnič Joško.

Nesreče. Janez Dragan, dninar na Trebelnem, se je povozil in se poškodoval na levi nogi. — Janez Kovarčič, mizar v Št. Jerneju, je padel s črešnje. Poškodoval se je na levi roki in na nogi. — Anton Pečjak, krovca v Šmihelu pri Žužemberku, je padel s strehe. Zlomil si si je desno nogo v stegenskem vratu. Navedeni ponesrečenci se zdravijo v bolnici Usmiljenih bratov v Kandiji.

Naše čebelarje opozarjamo s tem, da naj v sedanjem poletnem času skrbno spravljajo voščeno, ki je postalo cenjeno blago. Ako se pusti voščeno v čebelnjaku, jo kmalu uničijo molji in čebelar ima dvojno škodo, ker mu uničujejo panje. Če pa voščeno stisnemo v klopčič, jo lahko shranimo, da jo dobimo večjo množino. Voščeno se stopi v vosek in ta se kupuje, sedaj je po 6-50 kron kilogram.

Z italijanskega bojišča sporoča dne 26. maja, a s poštnim pečatom 30. maja slovenski haubičar svojemu tju: Oprostite, da nisem prej pisal. Ni časa; moramo hitro iti za našim prijateljem (!), ki kar vse popusti in beži. Tudi ta popir, na katerem pišem, je že od njega. No, hvala Bogu, majnik nam je dobro prinesel. Čez hribe in sneg smo že prišli, pa prav vesel in zadovoljni. Imamo krasen razgled po zemlji našega nezvestega soseda. Kakor sem vam že poročal, da se nadejamo veselja, se je obistinilo, veselje je zdaj prišlo. Upati je, da nam Bog še za naprej pomaga... Pismo je dospelo v treh dneh, dočim je prej hodilo od 3 do 4 tedne.

Drugo nabiranje volne in kavčuga. Kakor lani, obrača se tudi letos vojni oskrbni urad vojnega ministrstva na prebivalstvo s prošnjo, da bi vsi sloji prebivalstva podpirali nabiranje volne in kavčuga, ki se bo vršilo v mesecu juniju. Nabiranje se prične v torek po Binkoštih 13. junija, katerega dne bodo dijaki pripravljeno gradivo od hiše do hiše pobirali in v nabiralno zalogo na magistratu nosili. Potrebni so vsakovrstni ostanki iz volne, pavole in kavčuga. Vsako doma nič več porabno blago iz volne, pavole, platno, obleka, perilo, nogavice, robci in gumini odpadki bi nabiralnemu namenu zelo ugajali. Vsakdo naj pripravi vsaj nekaj, nihče naj ne misli, da bi njegov dar bil premalen. Tako bomo preskrbeli naši vojski potrebne stvari in pripomogli k zmagi. Ker nas naši sovražniki niso mogli premagati z orožjem, so upali, da nas bodo s pomanjkanjem surovin in z oviranjem privoza ustrahovali in prisilili, da se jim udamo. Pa zelo ugodni uspeh pri nabiranju surovin lanskega leta je pokazal, da so se sovražniki varali. Torej pomagajmo si sami in Bog bo našo borbo s sovražniki podpiral ter nam naklonil naposled sijajno zmago in potem ugodni in trajni mir.

Konjerejecem. V založbi c. kr. kmetijske družbe kranjske je izšla kot XV. zvezek kmetijske knjižnice knjiga „Sosed a Razumnika konjereja“, katero je po dr. Steuertu iz nemščine preložil in za naše razmere priredil družbeni adjunkt A. Jamnik. Knjiga je pisana v obliki pogovorov Razumnika s svojimi sosedi. Obsega 167 strani in 77 velezanimivih podob. Vsebinska je zelo bogata in poučna. Prav zanimivo je pisano o podedovanju, o raznih boleznih ter razvadah konj in kako jih je zdraviti, ozir. napake odpraviti, o ravnanju s plemenskimi kobilami, dalje o težavah pri porodih, o negovanju kobil in žrebet ob porodu, o krmiljenju, vpreganju, podkovanju, o momentih, na katere je paziti pri nakupu živali itd. V knjigi se nahaja vse, kar bi utegnulo zanimati naše konjerejce. Več teh se je izrazilo, da jim je ta knjiga prav dobro podučilo in jako dobrodošlo razvedrilo. Po vojni se bo treba dobro oprijeti unne konjereje ter bo v ta namen knjiga vsakemu konjerejcu jako dobro služila. Obenem je ista lepo darilo in prijetno čtivo za naše kmečke sinove, ki se nahajajo ranjeni po bolnicah in rekonvalescentnih domovih. Za ude c. kr. kmetijske družbe kranjske stane knjiga s poštnino vred 1 K, za neude in v knjigotrštvu pa K 1-20 brez poštnine. Naroča se pri c. kr. kmet. družbi kranjski v Ljubljani, Turjaški trg 3.

Zgubil je nekdo palico po cesti od Novega mesta do Ruprčvrha. Dobi jo lahko nazaj v prodajalni J. Krajec nasl.

Zgubila se je od Bršljina do Novega mesta srednja svota denarja. Pošten najditelj naj blagovoli prinesiti v prodajalno J. Krajec nasl.

Marija Žabkar, vdova c. kr. okr. gozdarja, naznanja v svojem in v imenu svojih otrok Hinkota, Karla, Josipa Žabkar in Marice Gregorčeve roj. Žabkar žalostno vest, da je njih ljuba hčerka, ozir. dobra sestra, gospodična

Justina Žabkar

danes, 7. junija 1916 ob 1/8. uri zjutraj, po dolgotrajni, mukepolni bolezni, previdena s sv. Tolažili, mirno in udano umrla v 36. letu svoje starosti.

Pogreb predrage pokojnice se bo vršil v petek, 9. t. m. ob 5. uri popoldne iz hiše žalosti, Novomesto 128, na tukajšnje pokopališče.

Novomesto, 7. junija 1916.

Doneski k vremenoslovju Bele Krajine.

J. Šašelj.

V.

O vročini in suši v Beli Krajini, zlasti v adleški župniji, v zadnjih 30. letih.

L. 1904. Vsled ugodnega vremena tega leta so strni dozorele prej, nego druga leta. Ječmen so želi ljudje že koncem junija, rž in šenico pa v začetku julija. Meseca julija in avgusta do 22. smo imeli silno sušo. Eni so trdili, da take suše ni bilo od l. 1834., drugi pa so zopet povedali, da je bila tudi oktobra l. 1862. tako huda. V vsem tem času smo dobili sicer nekaj ros dežja, kakor 4., 24., 28. julija, a komaj toliko, da se je dobro prah zmočil, kar je pa prav malo izdalo, zlasti še, ker je skoraj ves čas zopet burja držala. Zopet se je sicer večkrat pripravilo na dež, pa ga je burja razgnala, ko smo za trdno mislili, da se bo ulil. V tem času smo imeli več procesij za dež in sicer 25. julija in 16. avgusta v Dolenjce, 1. avgusta na Plešivico in 9. avgusta zopet pri župni cerkvi. Imeli smo pa tudi hudo vročino v tem času. Tako je kazal n. pr. 18. avgusta popoldne ob 2. v senci 31 C, na solncu pa 56, Kulpa pa je imela 28 C topline. Letina, ki je kazala prej prav lepo, je vsled vročine in suše precej oslaba. Turšica, krompir in zelje se je po slabejših njivah kar sušilo. Tudi sadja, posebno sliv, je vsled suše precej opalo. Že meseca avgusta odpadalo je z nekaterega drevja že listje, kakor v oktobru ali novembru. Nekatera drevesa pa so se posušila, tako slive po vrtilih, hrasti po hostah. Presahnilo je tudi več studencev v naši župniji. Vsled hude vročine in suše oslepele je, kakor so pravili, tudi nekaj živine v Tribučah, ker jim je primanjkovalo pitne vode. Nekatero turšico so vsled suše in vročine dozorele že koncem avgusta. V župnišču smo je pospravili že 20. avgusta. Tudi grozdje je bilo ponekod koncem tega meseca že zrelo. Pa tudi po drugih deželah je bila v istem času huda vročina in suša, po Nemčiji, na Francoskem, in posebno po Ogrskem. Še-le 22. avgusta je dež toliko namočil, da so mogli ljudje orati in repo sejati. Po dežju pa je bilo par dni prav hladno. 24. avgusta kazal je toplomer zjutraj ob 6. samo 10 C. Potem pa je bilo zopet gorko, suho in prav ugodno vreme do 15. sepembra, kateri dan se je pisec tega spisa še kopal v Kulpi. 17. pa je nastopila burja in je bilo prav hladno in 19. je že zapal sneg na Gorjancih nad Črnomljem in Metliko. Vsled hude vročine in suše je tudi grozdje nenavadno rano dozorelo, da so trgali v Vel. Plešivici že 9. in 10. septembra, v Mali Plešivici pa 12. septembra. Grozdje je bilo prav lepo in zdravo in kateri so že pred več leti prenovili svoje vinograde so tudi obilo natrgali. Vino je bilo tudi prav dobro. (Dalje sledi.)

Vojni pregled.

Italijansko bojišče. — Naše proti Italiji prodirajoče čete dosegle so po dvatedenskem boju brezprimerne uspehe. Prodrle so utrdbeni pas na po naravi v mogočne pozicije ustvarjeni grebenj gorovja, za kojega utrjevanje so Italijani zadnje desetletje žrtvovali stotine milijonov in jih še neposredno pred vojsko in že med vojsko ojačili z poljskimi utrdbami. Poleg vseh teh utrdb ima Italija za istimi zelo močne sile. Vkljub vsem tem naravnim in človeškim silam padli sta mesti Asiago in Arsiera dne 31. maja našim hrabrim četam kot sad njihovega junaštva v roke. Vzele so isti dan utrdbi Monte Baldo in Monte Fiara in prekorale cesto vzhodno od teh utrdb. Vzhodno od Arsiera zasedle so Monte Cengio kakor tudi višine južno od Cava in Tresche. Monte Priafora so vzele čez potok Pozina prodrle čete. Od zadnjega našega poročila povišal se je plen na 35.988 ujetih, mej temi 772 častnikov, 316 topov, 159 strojnih pušk, 22 metalcev min, 6 motornih voz, 600 koles, 126 konj in veliko streliva, mej tem 2250 bomb. — Ker so se po uradnem poročilu dne 4. junija Italijani na višinskem grebenu od doline Posina in pred

našo bojno črto Monte Cengio-Asiago z močnimi silami trdovratno branili, razvijati so se pričeli v tem prostoru ljuti boji. Naše čete se približavajo postojankam sovražnika. V naši bojni črti se že nahaja kraj Cesuna. Kjer je izvajal sovražnik protinapade smo ga odbili.

Rusko bojišče. — Z ruskega bojišča, kjer je vladal sedaj precej časa takorekoč mir, izvzemi manjše praske predstraž, dohajajo zadnji čas poročila, da je pričel na Besarabski in na volinjski bojni črti boj s topovi, kateri so se razvili mestoma v bitko s topovi. — 1. junija je razvil sovražnik tudi ob Ikvi povišano bojevanje. — Iz Črnovic se poroča „Pester Lloyd“ 2. junija, da so se Rusi v dosedanjih bojih na Besarabski bojni črti omejili na južni del bojne črte; sedaj so pa postali pozorni tudi na severni del bojišča. Sodi se, da nameravajo Rusi napasti, ker bi radi razbremenili Italijane. Ker zadnje dni vreme bojem ni bilo ugodno, so se Rusi omejevali na streljanje s topovi, a vedno in ljuto odgovarjali so jim naši topničarji. — Po poročilih iz Bukarešta so v Rusiji 14.000 v Rusijo pobeglih Srbov organizirali in opremili z ruskimi uniformami. 5000 teh vojakov straži od srbske vlade v Rusiji kupljeno žito. Ostale, popolnoma izvežbane čete gredo na bukovinsko mejo, kamor so poslali tudi ruske čete iz Benderja. — Po uradnem poročilu dne 5. junija so ruske južno-zahodne čete pričele s pričakovanim napadom. Na celi črti mej Prutom in bokom Styra pri Kolki vnela se je splošna bitka, katere prvi dan je potekel po poročilu „Tagespost“ brez vsakega uspeha za z vso silo napadajoče Ruse.

Boji na morju. — Po nemškem uradnem poročilu 2. junija vršila se je v Severnem morju največja pomorska bitka v svetovni zgodovini. Bitke se je pod poveljstvom načelnika mornarice viceadmirala Scheera udeležilo nemško visokomorsko brodoge s svojimi bojnimi ladjami velikankami, bojne ladje in bojne križarke, dalje vse nemške lahke bojne sile, ki so se nahajale v Severnem morju, torpedni čolni in brodoge podvodnih čolnov. Na sovražni strani je stal nasproti večji del angleškega brodoge modernih bojnih ladij. Prve so se zapletele v boj s sovražnimi bojnimi in z lahkimi križarkami poizvedovalne bojne sile pod poveljstvom viceadmirala Hipper okoli 5. ure popoldne. Bitka podnevi, v katero so večkrat uspešne posege nemške torpedovke, s trikrat močnejšim sovražnikom, je trajala približno do 9. ure zvečer. Ponoči so sledili po vrsti z obeh strani besni napadi torpedovk in boji med križarkami. Nemška linijska ladja „Westfalen“ je v tem boju sama potopila s strelji šest rušilk in eden podvodni čoln. Angleži so izgubili kljub njihovi silni premoči 9 bojnih ladij, veliko število torpednih rušilcev in eden podvodni čoln, in sicer v preračunjeni vrednosti ene milijarde šilingov. Na nemški strani ste izgubljeni mali ladji križarka Wiesbaden in ladja Nj. Veličanstva Pommern. Pogrešajo se tudi Nj. Veličanstva ladja Frauenlob in nekatere križarke. Nemške izgube naravnost izginejo v primeri s strašnimi izgubami Angležev.

Iz Londona 6. jun. ur. poročajo, da se je potopila pri Orkneyskih otokih angleška vojna križarka „Hampshire“, na kateri se je nahajal angleški vojni minister Kitchener s svojim štabom. Križarka je bila ali torpedirana ali pa je zavozila na mino. Vkljub takoj uvedenih rešilnih poizkusov se sodi, da se ni nihče rešil.

Zvonovi za vojne namene.

Zadnji „Ljubljanski Škofijski list“ je prinesel državne in cerkvene določbe, po katerih se bodo zvonovi oddajali vojni upravi. Pobirati se bodo začeli zvonovi po večjih krajih. Za vsak kilogram zvonovine bo plačala vojaška uprava 4 krone. Ta denar se bo naložil sirotinsko varno in se bodo po vojski zanj kupili novi zvonovi.

Preč. kn. šk. ordinarijat je želel, da bi vsaki župni cerkvi ostala po dva in vsaki podružnici po en zvon. Vojaška uprava je pa zahtevala, da se ji prepustita najmanj dve tretjini vse zvonovine, kar je je v zvonovih na Kranjskem. Vsled te zahteve je predlagala c. kr. vlada, naj bi ostali tisti zvonovi, ki so za bogoslužne namene nujno potrebni in pa tisti, ki zaradi svoje starosti zaslužijo, da se ohranijo. Glede na te zahteve se je določilo, naj ostaneta pri župnih cerkvah po dva zvona, po en zvon pa pri tistih podružnicah, pri katerih je pokopališče. Vrh tega naj ostanete vsi zelo stari zvonovi, tudi če niso pri župnih in pokopališčnih cerkvah. Tako se bo zgodilo, da bodo nekatere cerkve ohranile po tri ali celo po več zvonov, ker so vsi važni spomeniki iz starodavnih časov. Tudi so se morali prepustiti vsi večji zvonovi in bodo ostali le manjši, ker bi se drugače

ne dosegli dve tretjini teže vseh zvonov. Da tudi raznih drugih želja ni bilo mogoče vpoštevati, je jasno.

Naš narod je zelo navezan na svoje zvonove. Zato se bo marsikomu milo storilo, ko jih bodo jemali iz zvonikov. Pa narod, ki je velikodušno položil že toliko veliko večjih žrtve na oltar domovine, bo žrtvoval rad tudi svoje zvonove. Če na Veliki petek zvonovi molče, pa tem slovesnejše pojó na Veliko nedeljo. Zato nikar ne žaluj, narod slovenski, če ne bo več donelo na tvoje uho ubrano petje iz zvonika domače cerkve. Veliki petek bo minil in zapeli ti bodo novi zvonovi veselo velikonočno pesem.

Dopisi.

Iz Žužemberka. Pri nas so že dalj časa na nočnem redu tatvine. Preje se je zatekal dolgoprstež večidel na ono plat Žužemberka. Sedaj si je izbral, oziroma so si izbrali, če jih je več, to plat trga. Ni je skoro noči, ko ne bi zmanjkalo sedaj pri tej hiši, sedaj pri oni, piščet, kokoši, jaje in podobnega. Ob času draginje je škoda prav občutna. Pravijo, da so že videli lisice, ki se je plazila ob kurnicah. Verjetno. Verjetno je pa tudi, da ji pomagajo krščene „lisice“. Nekje so dali kokli leč jajca. Čez par dni so jajca izginila in na njihovem mestu je ležal kamen. V drugi hiši je bila kurnica dobro zaprta. Zjutraj so našli ulomljena vrata in koklje s piščeti ni bilo več notri. Navadne lisice menda niso tolikanj pretkane in močne. Orožniki so stvar že preiskovali, pa tatu še niso odkrili. Ker so menili nekateri najti celo tatu kotlov, katerih nobeden ni bil ukraden, je tembolj upati, da bodo tu spretno roke pravice prišle zločincem na sled. Nekateri so se že menili: kaj pa, če bi morebiti ne hotela kaka kokošarica spraviti tudi kaj neplačane slavnoznane žužemberške kokošje pasme med svet.

V petek po Vnebohodu smo imeli čuden semenj. Po cestah so stali orožniki, ki so vračali živino nazaj. Živinski semenj je bil v zadnjem hipu prepovedan, ker se je pojavila v trgu in še par drugih vaseh goveja kuga na gobcu in parkljih. Kugo so menda zanesle krave, ki so bile s teleti kupljene od vojaške uprave. Ljudje so menili, da bi bilo bolje zanje in za državo, če bi pustila vojaška uprava ljudem živino toliko časa, dokler je ne rabi. Neposredno pred klanjem naj bi jo pa dali privesti. Pametna misel.

Iz Adlešič 3. junija. Naj podam tu zopet par novic o naših vojaki. 17. maja je prišel domu na dopust za en mesec Francišek Požek iz Dolenjec h. št. 27., ki služi pri 17. pešpolku in je bil odšel k vojakom lani 15. marca. V vojski je bil dvakrat ranjen. Prvič v Galiciji pri Dnestru 17. junija 1915 v levo roko nad laktom od puškine kroglice, ki je šla čez meso, a mu k sreči ni ranila kosti. Nato je bil v bolnici v Gödingu na Moravskem deset dni. Od tam pa se je odpeljal v bolnico v Iglavi, kjer je bil ostal dober mesec. Ko je tam ozdravil, se je odpeljal v Juden-

burg, odkoder pa se je odpeljal 4. oktobra na italijansko bojišče, kjer je bil na Oslavju 21. novembra drugič ranjen zopet v levo roko v dlan. Ko je bil ranjen, odšel je v Volčjo drago, odkoder pa se je odpeljal v Št. Daniel na Krasu in od tam v Ljubljano, iz Ljubljane pa v Kamnik, kjer je ostal blizu dva meseca v bolnici. Iz Kamnika pa se je odpeljal v Budapešto, kjer je bil zopet okrog enega meseca.

1. junija prejeli smo uradno obvestilo, da je padel 14. oktobra 1915 v boju pri Zabrežu v Srbiji Miko Črnič — Mrkanec, posestnik iz Bednja h. št. 29., star 37 let, ki je služil pri deželni brambi, reg. 27., komp. 12. Zapuščá ženo in 6 nedoraslih otrok in tudi še očeta in mater, ki sta stara po 73 let.

Iz Št. Jerneja. — Mater Božjo v Novem Lurdu pobožni romarji od vseh strani prav radi obiskujejo ter jo posebno v sedanjem vojnem času prav zaupljivo kličejo na pomoč za svoje, ki se nahajajo v vojni, in za častno zmago in trajni mir. Nanosili so že veliko lepih spominkov, zahvalnih napisov, mičnih cvetlic, sveč in tudi darove v denarjih in to vse gotovo iz hvaležnosti naši Lurški Materi Božji za uslišanje prošenj. — Nekega krasnega spomladanskega popoldne sem tudi jaz šel zopet v Novi Lurd med bujnim žitnim poljem, kjer vse tako lepo raste in obljubuje dobro letino. V hosti pa so me pozdravljale kukovice in drugi ptički, ki so veselo prepevali v čast in počesčenju Stvarniku in Mariji. Ko sem opravil svojo pobožnost, sem pregledoval novo spominsko knjigo, katero je oskrbel naš vneti dušni pastir, duh. svetnik, preč. g. Ant. Lesjak. Prvi je zapisal on sam dne 22. maja 1916 sledeče pomenljive vrstice:

Ko gledam na oltarju sveče,
nevidna moč me k Tebi vleče.
Česar naj prosim Te Kraljica, maj cvetoči?
Srce mi tvoje, čujem — praviš, zroči!

A velika zapoved Gospodova je ta:
Ljubi tudi bližnjega iz dna srca!

Mogočna majnika Kraljica,
izprosi, prosim Te, Devica,
da kmalu po svetu glas zaori:
Mogočna Avstrija zmage dan slavi!

Seveda sem se tudi jaz podpisal v tej spominski knjigi in naj romarji še nadaljujejo s svojimi podpisi za spomin Mariji v Novem Lurdu!

Asiago in Arsiero.

Kakor se glasi avstrijsko uradno poročilo z dne 31. maja, so pod poveljstvom Nj. c. in kr. Visokosti generalnega polkovnika Evgena boreče se bojne sile vzele Asiago in Arsiero. S to osvojitvijo je uspeh prvega dela naše ofenzive zagotovljen. Zato jamči tudi dejstvo, da je naša bojna črta, ki sega južno od Posine pa do Gallio (severovzhodno od Asiaga), sklenjena. Čadorna ne more več tajiti svojega poraza, ki ga je doživel na tem prostoru. Njegova glavna odpora črta na tem ozemlju je predrta.

Asiago je okrožno glavno mesto italijanske province s 6000 prebivalci in je glavno mesto „Sette comuni“, po našem

„sedem občin“. Nad mestom stoji star romantičen grad. Asiago je znan po živinskih sejnih. Tudi trgovina s tobakom je zelo razširjena. Kraj leži na pusti, 900 m visoki planoti, 40 km vzhodno od Folgarije in 20 km od avstrijske meje. Asiago je končna postaja železnice, ki pelje iz Benetk čez Vicenco, Schio in Arsiero proti Tirolski, in je zato strateško največjega pomena. Mesto je bilo obdano z dvema skupinama obrambnih utrd, ki so bile napravljene deloma na okoliških višinah, 4 km proč od Asiaga. Kako močno so bile te utrdbe preskrbljene z artiljerijo, lahko sklepamo iz števila osvojenih trdnjaviških topov.

Arsiero je utrjen na enak način. Ta kraj brani 12 utrd, ki so napravljene v štirih skupinah. Kot mesto šteje nad 2000 prebivalcev in je kot kraj brez posebnega pomena. Važen pa je v strateškem kot prvovrstna zapora vseh vpadalnih črt v gornji Italiji, ki vodijo iz doline Posine, s Col de Laghi in z Monte Fermone v dolino Astico.

Dražbeni oklic

E 288/15
74

Dne 27. junija 1916 predpoludne ob 11. uri bo pri c. kr. okrožnem sodišču v izbi št. 25 zopetna dražba sledečih nepremičnin:
Zemljiška knjiga Golobinjek, vl. št. 468, travnik. Cenilna vrednost 175 kron. Najmanjši ponudek 88 kron. Pod najmanjšim ponudkom se ne prodaja.

C. kr. okrajno sodišče v Rudolfovem, odd. IV.,
dne 29. maja 1916.

Lep vinograd

je na prodaj. — Natančna pojasnila pod „Vinograd“ poste restante Ljubljana. 38-6-1

Mlado, zdravo dekle

iz bližnje okolice in poštene hiše, se **takoj sprejme** v lahko službo. — Naslov pove upravnistvo Dol. Novic. 42-0-1

IVAN SVETEC

brivec in vlasuljar **RUDOLFOVO**

Glavni trg, nasproti mestni hiši priporoča že izgotovljene lasne kite v vseh barvah. Izdeluje tudi druge lasne potrebščine ter ima vedno v zalogi podlage, mila, pristno tekočino Hair-petrol in Bayrum proti izpadanju las, potem Burgit za sigurno odstranitev kurjih očes in druge toaletne stvari. — Kupuje na drobno in debelo zmešane in rezane ženske lase. 128-24-13

V Skabernetovi hiši v Novemestu se odda

dobro idoča gostilna

na račun — in

prostor za mesnico

pripraven tudi za malo prodajalno, posebno za branjarjo. — Tudi se želi kupiti dobro ohranjena

gostilniška oprava

ter svetilke in steklena posoda. — Ponudbe na gospo Marijo Rozina-Skabernè, Novomesto št. 226.

Neka posebnost. O tem nam je neki hudomušnež v štev. 9. Dol. Novic poročal nepopolno. Vprašamo ga, kje se pa nahaja „glava Štemburjeva“? — Če vé za prostor njegovega sedeža in života in za kraj njegove desne roke, bo gotovo tudi vedel za bivališče njegove glave.

Svarilo!

S tem javno naznanjam, da nisem plačnik, kar bi kdo dal brez denarja mojemu sinu Jožefu Paulin, ali mu celo denar posodil.

Kandija, 5. junija 1916. **Jos. Paulin.**

41 U 116/16
6

V imenu Njegovega Veličanstva cesarja!

C. kr. okrajna sodnja v Rudolfovem je o obtožbi upravitelja državnega pravdnistva zoper

Martina Berus

zavoljo prestopka po § 14 naredbe z dne 7./8. 1915, št. 228 d. z., v navzočnosti državnega pravdnika g. Dr. Krenžarja, prostega obtoženca Martina Berus, po danes dognani glavni razpravi po predlogu obtožitelja, da se uporabi zakon — razsodila tako:

Martin Berus, 54 let star, rojen v Daljnem vrhu, oženjen, posestnik v Gor. Kamencah št. 1, že kaznovan, je kriv

prestopka po § 14 ces. naredbe z dne 7. avgusta 1915, št. 228, storjenega s tem, da je meseca marca t. l. na Gorenjih Kamencah navadno namizno vino ponujal in cenil proti Nacetu Mežan na 1 K 40 h liter, torej zahteval, izrabljaje izredne razmere, provzročene z vojnim stanjem, za neobhodno potrebne reči očitno čezmerno ceno — in

se obsodi

radi tega po § 14 omenjene naredbe z uporabo §§ 261 in 266 k. z. na denarno kazen 50 kron, v slučaju neizterljivosti pa na 5 dni zapora in v denarno kazen v znesku 10 kron, v slučaju neizterljivosti pa na eden dan zapora.

Dalje se v smislu § 19 imenovane cesarske naredbe določi, da se ima ta sodba enkrat objaviti v časopisu „Dolenjske Novice“.

V smislu § 369 kpr. se obtoženec obsoja v povračilo stroškov kazenskega postopanja.

Razlogi.

Sodišče je na podlagi priznanja obtoženca v zvezi z poizvedbami in z izpovedjo verodostojne prič Naceta Mežan doganjan smatralo, da je obtoženec meseca marca t. l. na Gorenjih Kamencah navadno namizno vino ponujal in cenil proti Nacetu Mežan na 1 K 40 h liter.

Ta cena je očitno pretirana, kajti navadna tržna cena za taka (kisla) vina je sedaj k večjemu 90 h do 1 K liter in bila pred vojsko ne nad 50 vinarjev, kajti to vino, kakor je dokazano po analizi, ima glasom izvida in mnenja izvedenca 9 vol. alkohola in 11.5 vol. kisline, torej je zelo kislasto in ga je smatrali za navadno, lahko namizno vino.

Obtoženec se sicer zagovarja, da ni dobil za liter toliko, kakor je zahteval, marveč za 15 hl le 1000 K in eno telico, vredno 800 K, razun tega pa je kupeu dal „po vrh“ še 60 litrov vina, kar je tudi od kupnine še odšteti.

Sodišče je smatralo, da če vse upošteva, kar je obtoženec navedel, je vendar cena enega litra v primeri s ceno pred vojsko očitno čezmerna.

Njegovo dejanje se znači kot prestopek po § 14 ces. naredbe z dne 7. avgusta 1915, št. 228 drž. zak. Izrek o krivdi je torej utemeljen.

Kazen je izmeriti po § 14 omenjene ces. naredbe z zaporom od enega tedna do 6 mesecev in s katero kaznijo se lahko združi denarna kazen do 2000 K.

Obtežilno nič. Olajsalno je priznanje.

Z ozirom na te olajšilne okoliščine in ker je upati, da se obtoženec poboljša, se je uporabil § 266 kpr. z ozirom na socialno stališče obtoženca tudi § 261 k. p. r.

Kazen je toraj krivdi primerna. Druge razsodbine točke se opirajo na navedene postavne določbe. Razglas te sodbe v „Dolenjskih Novicah“ se je odredil v to svrhu, da se občinstvo opozori na zakonite določbe glede navijanja cen — (tudi pri vinu). Vsled vsklica je c. kr. okrožno kot vskleno sodišče v Rudolfovem gori omenjeno sodbo spremenilo in obsodilo s sodbo z dne 3./6. 1916 U 196/16 obtoženca v petdnevni z enim trdim ležiščem poostreni zapor in na denarno kazen 100 kron, v slučaju neizterljivosti v 10 dnevni zapor.

C. kr. okrajna sodnja v Rudolfovem, odd. III.,
dne 5. junija 1916.

Popolnoma varno naložen denar.

Hranilnica in posojilnica

za Kandijo in okolico, reg. zadruga z neom. zavezo

— v lastnem domu v Kandiji —

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obrestuje po

4¹/₂ %

2-0-10

na leto brez odbitka rentnega davka, katerega sama iz svojega plačuje.

A. DRAME modna trgovina

NOVOMESTO Glavni trg poleg mestne hiše

vljudno priporoča veliko izbiro najmodernejših in najnovejših

damskih in otroških slamnikov in nakita

kakor tudi drugega modnega blaga za dame in gospode po najnižji ceni.

5-6-5

Zunanja naročila točna.